

REVUE

26

Opole — lenkų estradinės dainos sostinė. Jau dešimta vasara šiame Lenkijos mieste sutinkama įdomia ir populiaria jaunimo švente — lenkų dainos festivaliu. Ježis Grigolunas — žinomas lenkų literatas ir žurnalistas, aktyvai bendradarbiaujantis jaunimo mėgėjų radio laidose apie muziką ir literatūrą, — yra šio garsaus visoje Lenkijoje renginio iniciatorius. Spausdiname pasakojimą apie šią šventę, paruošą pagal Ježio Grigoluno knygą „Opolės festivalai“ ir kitą lenkų spaudos medžiagą.

Dar nesenai lenkų snobai girdavosi: „Buvaus Sanremo festivalyje. Pasiekė išpečti svečių ložės bilietus Sopole...“ O dabar visai pagrįstai didžiuojamas: „Ši pavasarį palydésime Opolę...“ Per keletą metų nedidelis Lenkijos provincijos miestas, anksčiau garsus tik cemento gamykle, tapo tradicinio estrados žvaigždžių tūkstančiai jaunimo dainos gerbėjų iš visos šalies. Populiarių radio laidų „Mikroforum“ organizatorius žurnalistas Ježis Grigolunas kartu su kompozitoriumi ir muzikologu Mateušu Świecickiu atvyko į Opolę nūrą 1963-ųjų žemos dieną. Jeigu žurnalistas — būsimojo festivalio iniciatorius — buvo nusiteikęs optimistiškas, tai muzikologas raukėsi. Eilinių provincijos miestelių, apsnūdės, nepasižymintis architektūros ansambliais. O jo gyventojai, rodės, buvo net patenkinti, kad gyvenimas slenka tokia ramia, iþprasta vaga. Visa laimė, tą naktį Opolės viešbutyje buvo vietų, o dieną žvystelėjo smagi viduržemio saulutė, tarylum iškėlusi miestelio mūrus iš pilko rylmečio rūko. Žurnalistas ir kompozitorius muzikologas apėjo beveik visą miestą bei jo pakračius. Ir staiga įdomus Ježio Grigoluno sumanymas pakibo ant bedugnės krašto. Šiame užkampyje „juk nėra net amfiteatro, kuriame turėtų vykti festivalininkų pasirodymai, o ką jau bekalbēti apie pačią šventę!“ Nėra amfiteatro — nebus ir festivalio.

Ir vis dėlto pirmasis Opolės lenkų dainos festivalis jvyko. Lygiai po pusmečio nuo tos almintinos viduržemio dienos, kai buvo tiek daug abejonių. Pirmasis laureatas tapo Eva Demarčik, Bogdanas Lazuka, studentų satyrinio teatro ansamblis... Kai dabar peržiūri reportažines 1963 metų Opolės lenkų dainos festivalio nuotraukas, sunku patikėti tokia greita atlikėjų metamorfoze. Tai smagi dailiaus veiduko mergina, iðdarinėjusi įstabilus reveransus su mikrofonu, savo keistai šiurkščiu balseliu priverstus nustebti ne vieną muziką, bet sužavėjusi tūkstantine jaunimo auditoriją. — Karina Stanek. Mūsų kino žiurovai gal dar pamena lenkų detektivą „Mergina iš banko“ — ten ji dainavo savo „Autoslopą“. Šiandien netgi stropniausias jaunimo muzikos klausytojas vargu ar žino jės vardą.

Sunku atpažinti ir tuomet dar trumpai pasikirpusi bei iðlaip tvarkingą lamsų vaikiną — Česlovą Vidžickį, kuris pasirodė kartu su lenkų bigbito ansambliu „Mėlynai juodi“. 1963 metais jo pavardė dar buvo mažai žinoma. Bet, viešėdamas Lenkijoje, jis atsikritinali iðgirdo garsus prancūzy antreprenorius Bruno Kogartis, kartu su ansambliu pakvietęs Česlovą Vidžickį koncertuoli Paryžiuje. Užsienietiui buvo sunku ištarti tokį neįprastą pavardę — ir Paryžiuje gimė nauja lenkų estrados žvaigždė Česlovas Nemanas.

Ar žino Londono bei Romos naktinių lokalu lankytai, kad netaiskylingai angliai dainuojantis Džo Malkas Arlou — Lenkijos čigonas Michajus Buranas, dar per pirmuosius Opolės dainų festivalius sudominęs ne vieną klausytojų romantiskomis čigonų baladėmis? Jo artistinė karjera būdinga ne vienai estrados žvaigždei: žybelėjimas iðvynės scenoje, garsaus antrepreno angašamentas, kelionė į užsienio žalis, pasiro-

tūkstančiams griaudžiant

dymai Vakarų miestų naktiniuose baruose. Pigus pasilekimas, neblogi honorarai užsienio valiuta ir tuo pačiu — kūrybinė mirtis. Prieš kurį laiką Michajus, ...atsiprašau — Džonas Maikas Arlou, atskrido į Varšuvą. Tarptautiniame aerodrome jo laukė minios jaunų gerbėjų. Džonas tą vakarą jiems dainavo „Tu esi mano angejas“ — eilinę dainelę, atliktą eilinės popmuzikos atstovo. Publiką buvo surikus: pažanga padaryta gal tik anglų kalbos srity.

Pirmaojo Opolės lenkų dainos festivalio pirmoji laureatė — Eva Demarčik.

Po 1963 metų Opolės lenkų dainos festivalio Eva Demarčik antrą kartą „atrado“ ir nesékmingesni bandė „nupirkti“ tas pats atkaklus talentų ieškotojas, milijonierius iš Prancūzijos Bruno Kogartis. Nuosavoje koncertų salėje „Olimpija“ jis ið sykį surengė Evos Demarčik rečitalį. Reporteriai pranašavo: „Rytų „Olimpijos“ scenoje pasirodys antroji Edita Piaf!“ Tuo patikėjo ir pats Bruno Kogartis. Jis buvo galima suprasti: tikroji, nepakartoamoji Edita Piaf, tas mažas pašiurpės Paryžiaus žvirbliukas, sirgo, o visa Prancūzija liudėjo be jos dainų. I „Olimpija“ suplūdo minios žiurovų. Ir staiga Eva Demarčik pareiškė, kad nebedainuosis savo geriausios dainos „Juodieji angelai“ (kuri ainešė jai pirmojo Opolės festivalio laimėtojos laurus), gelu nebus varpu. O tokiu varpu, kokie reikalingi šios dainos fonui, tikrai nebuvo visoje Prancūzijoje. Ir, likus keliolikai valandų iki koncerto, tas pats Bruno Kogartis skrenda į Varšuvą. Žurnalistui Ježiui Grigoluniui padedant, suranda varpus. Varšuvos aerodrome multiplės darbuotojai, tiesa, pradeda itarietis: milijonierius, o gabena su savimi metalo laužą. Bet gaunamas specialus leidimas išvežti varpams. Eva Demarčik sudainuoja „Juoduosius angelus“. Bruno Kogartis siulo pelningą ir ilgalaičių kontraktą. Bet... dainininkė gržta į savo tėvynę — dainuoja savo liaudišią savų kompozitoriją ir poeli parašytas dainas. Antraja Edita Piaf ji nelapo, bet liko, ir, atrodo, jau visam laikui — Eva Demarčik. O tai kur kas sunkiau ir garbingiau.

Visi prisimins antrąjį Opolės lenkų dainos festivalį. 1964 metų birželio 28-osios vakarą netikėtai praplūpo stipri liutis. Nei žiurovai, nei dainininkai negalėjo niekur pasislėpti. Amfiteatras pražydo iðairiaspalviams skėčiams. Koncerto konferansjė — Jacekas Fedorovičius ir Liucijanas Kydrinskis (abu jie gerai pažistami ir mūsų estrados mėgėjams) — nepagailėjo savo pukų, ką tik pasiūlytų smokingų ir šmaikščiaių juokeliais atkakliai linksmino tūkstantinę jaunimo minią, kuri ir negalvojo skirtystis. Daina skambėjo po dainos. Padėliau visi peršlapo ir pasijuto turtum sėdintys vandenės baseine. Užspringo net orkestrantų instrumentai. Jacekas Fedorovičius su išskleistu skėčiu stovėjo šalia dainininkės Anos German, atliekančios „Euridikės žiūrovų“: „Nutrauksite koncertą!“ Ir pasigirdo — „Ne“. Tai buvo ypatinga diena lenkų dainos istorijoje. Ši savotiškų dainų atlikėjų ir mėgėjų „žygarbi“ stebėjo milijoninė televizijos žiūrovų auditorija — koncertą transliavo „Intervizija“. Rimtai apsirgo ne

vienas žiurovas, atlikėjas. Teko restauruoti kelis koncertinius fortepijonus bei kitus švelnesnius instrumentus, bet Opolės festivalio tradicija — dainuoti kad ir tūkstančiams perkūnų griaudžiant — nebuvo pažeista. Spauda vėliau rašė: „Kažkas panašaus gali įvykti nebenant Argentinoje. Ir tai ne dainų festivalyje, o tik per futbolo rungtynes...“

Gal būt, ne mažesnį entuziazmą parodytų ir mūsiškis dainos mėgėjas, jeigu „Vilniaus bokštai“ vyktų kur nors po atviru pajūrio dangumi, o scenoje skambėtų bent truputį melodingesnės, skambesnės ir ritmiškesnės lieťuvės kompozitorių dainos...

Praeityje — devyni Opolės lenkų dainos festivaliai. Jvairių kraštų estradose pasirodo ne vienas dainininkas ar ansamblis, savo kūrybos kelią pradėję šiame Lenkijos mieste. Festivalio koncertai — tarptum trampilias šuoliui į Sopotą. Dainininkai, laimėjė pagrindinius prizus Opolėje, iðsikovoja feisę atstovauti Lenkijai Sopote. Jaunesiems dainos talentams skatinti ir remti įkurta nemaža įvairiausią prizų. Netgi nieko neįlaimėjės, publikos dar nesuprastas dainininkas perdaug nenusimena. Jau vien pasirodymas Opolės scene — puiki atestacija tolesniams jo kūrybos keliui. O dabar, kai jau nebedaug laiko iki dešimtojo Opolės lenkų dainos festivalio atidarymo, norėtusi prisiminti 1971-ųjų vasaros pradžios dienas šiame populiariame mieste... Per devintąjį festivalį kai kas ironizavo, kad plakalus „Sveiki, atvykę į Opolę“ vertėtų pakeisti: „Liudédami sveikiname atvykusius į festivalį“. Amfiteatrą, sutalpinusį tik kelis tūkstančius žiūrovų, šturmavo net 70 tūkstančių, trokštančių iðgirsti dainas. Aplink miestą iškūrė dainos mėgėjų stovyklas su palapinėmis, virtuvėmis ir „vaikų darželiais“. Koncertus pirmą kartą festivalio istorijoje stebėjo „Goskoncerto“ atstovai iš Maskvos. Didelį įspūdį padarė nesenai iš Italijos atvykės Česlovas Nemanas, surengęs savo dainų rečitalį. Žiūrovai, iþratę matyti ši maskaradinius drabužiaus pasipuošusį ekstravagantišką jaunuolį atliekant vien tik nesudėtingas „je-je“ stilium daineles, buvo maloniai nusebinti: Česlovas Nemanas dainavo ir grojo savas kompozicijas įžymių lenkų poeli tekštams. Per festivalį skambėjo nemažai čigoniskų dainų (be jų kol kas neišsiverčia ne viena panaši šventė Lenkijoje), tačiau vienintelis „autentiškas“ čigonas buvo Vydas Michajus, atlikęs jau ne saldžias savo iðvynainių dainužėles, o rimtas politinio protesto dainas.

Devintojo Opolės lenkų dainos festivalio laureatais tapo Mariė Rodovič ir Marekas Grechuta, jaunas lytiniai dainų baladžių atlikėjas. Festivalio grožio karieline išrinkta dainininkė Halina Kunicka, ne kartą viešėjusi Lietuvoje. Tie, kurie ją pamena, gali patvirtinti, kad „mis“ rinkimų žiuri tąkart neprāšovė.

Po dienos kitos nedidelis miestas vėl prisipildys šventiško žurmulio. Kiekvieną festivalio vakarą padangėn skries puokštės ryškiąsių fejerverkų. Kelias dienas miestas bus gyvas vien tik gera daina.

perkūnų

